

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 2077. Mederedacteurs: Jos. Cremers, Looiersgracht 5, Maastricht, Tel. 208. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. R. Geurts, Echt. Penningmeester: ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366. Drukkerij v.h. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9, Telefoon 45.

Versijnt Vrijdags voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 6 Dec. a.s. — Contributie 1934. — Nieuwe leden. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering van 8 Nov. l.l. — Jos. Cremers, P. Heinrich Dettmer S. J. — C. M. van Eggermont. Regeneratie in de internodiën van eenige houtgewassen mit einer Deutschen Zusammenfassung. Deel II. — C. Willemsse. Description of new Indo-Malayan Acrididae (Orthoptera). Part III. — Dr. A. Schreuder. Eine Revision der Fossilen Säugetierfauna aus den Tonen von Tegelen. IX. — H. J. V. Sody. Antwoord op eenige kritieken van den Heer O. L. E. de Raadt.

Maandelijksche Vergadering op WOENSDAG 6 DEC.

in het Natuurhistorisch Museum, precies 6 uur.

CONTRIBUTIE 1934.

Ter vermijding van onnoodige kosten verzoekt de Penningmeester den leden dringend de contributie voor het verenigingsjaar 1934, ten bedrage van f 3.50, op het nummer 125366 van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg bij den Postchèque en Girodienst te doen overschrijven of te doen storten voor 1 Februari 1934.

Na 1 Februari e.k. zullen de niet betaalde contributies per postkwitantie worden geïnd met bijrekening van f 0.30 voor de daarvoor noodige onkosten.

NIEUWE LEDEN.

M. Meertens, Landmeter, Graaf v. Waldeckstr. Maastricht; Alb. Bongaerts, Oud-hypotheekbevaarder, Roermond; J. D. Groenen, Wittevroutenweg, Maastricht.

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCHE VERGADERING OP WOENSDAG 8 NOV. 1933.

Aanwezig de dames: B. v. Itallie, B. v. Kan en A. Kemp-Dassen, benevens de heeren: Jos. Cremers, J. v. Oppen, L. Grossier, J. Beckers, H. Schmitz, Aug. Kengen, J. Rijk, Fr. Sonnevill, M. Mommers, K. Stevens, P. Marres, P. v. d. Linden, V. Smeets, Jos. Gadot, J. Schulte, D. v.

Schaik, G. Panhuysen, M. Kemp, E. Kruytzer, Edm. Nyst, N. Boerma, P. Kleipool, L. Grégoire, W. Tilmans, G. Caselli, Em. Caselli, J. Maessen en G. Waage.

Tegen 6 uur verzamelen de aanwezigen, onder wie de Burgemeester der gemeente Maastricht, zich in de groote vergaderzaal, waar een groot aantal plantenfoto's en schilderstukken zijn tentoongesteld.

De Voorzitter opent met een woord van welkom der vergadering en geeft het woord aan den heer Waage.

Deze zegt het volgende:

Wij zijn hier samengekomen in deze zaal om even stil te staan bij Jean Lambert Franquinet, die juist 100 jaar geleden, in de maand November een rede uitsprak in een vergadering van les Amis des sciences, lettres et arts, zetelende te Maastricht. De titel van zijn rede, in handschrift in onze bibliotheek aanwezig is en 't welk U thans in één der vitrines zult aantreffen, luidt: „Notice sur les Cryptogames des environs de Maastricht“. Had Dumoulin een jaar te voren voor dezelfde vereniging gesproken over de Phanerogamen uit de omgeving van Maastricht, Franquinet vroeg de aandacht voor de Cryptogamen. In 't Maandblad no. 10 Jaargang 1932 pag. 131 heeft de heer W. H. Wachter gewezen op de betekenis van dit handschrift en op die van het mossenherbarium van Franquinet, eveneens in één der vitrines ten toon gesteld. Wachter zegt in zijn artikel o.a. „Kijkt men de planten door, dan is wel de eerste gedachte, die opkomt: „Wat moet Franquinet een uitstekend zoeker geweest zijn.“ Eerder vermeldt Wachter: „Ja zelfs vindt men in de oude jaargangen van het Ned. Kruidk. Archief verschillende opgaven van mossen, „nieuw ontdekt voor Nederland“, die al veel vroeger door Franquinet werden gevonden.“

Gaarne zouden wij uitvoerig willen stilstaan bij het leven en werken van Franquinet, maar helaas van hem is weinig bekend. Het weinige, dat van hem bekend is, moge hier volgen. De gegevens werden mij welwillend verstrekt door den achterkleinzoon van Jean Lambert, Mr. E. Franquinet te Gulpen.

Jean Lambert Franquinet was de zoon van François Lambert Franquinet, die zich in de tweede helft der 18e eeuw vanuit Verviers te Maastricht als arts kwam vestigen en in het huwelijk trad met Gertrude van Gulpen, uit de bekende Maastrichtsche magistraten-familie.

Jean Lambert heeft zelf voor arts gestudeerd, doch kon — om redenen, die mij niet bekend zijn — het destijds benodigde patent of octrooi om zich als arts te Maastricht te vestigen, niet verkrijgen, weshalve hij zich vestigde als apotheker.

Hij huwde met Marie Catherine Everts. Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren, nl. drie zoons en twee dochters. Twee van de zoons zijn ongehuwd overleden. De derde was de bekende historicus en dialect-beoefenaar.

Jean Lambert Franquinet is lid geweest van het bestuur van de Commission Médicale Provinciale du Limbourg, alsook van het bestuur van de Société des Amis des Sciences.

Van hem is in druk verschenen: „Observations ad Pharmacopaeam Belgicam”, uitgegeven te Maastricht bij F. Bury-Lefebvre in 1835. Of er meer werken van zijn hand in druk verschenen zijn, weet ik niet. In de nalatenschap bevonden zich eenige handschriften van hem, waarvan ik U hier de titels geef: „Beschrijving en berekening van Zonnewijzers, om dezelve op de vijf bekende reguliere lichamen te plaatsen, naar Erzey. Vermeerderd en gemakkelijk gemaakt door J. L. Franquinet, 1842”. „Figure générale op planisphère terrestre, au moyen de laquelle on peut résoudre les questions les plus importantes sur le mouvement apparent diurne et annuel du soleil.” „Gnomonique théorique et pratique, contenant la manière de calculer et de construire toutes les espèces de cadrans, et particulièrement celles à placer sur les corps réguliers; mise à la portée de toutes les classes de la société, par J. L. Franquinet, Pharmacien, Membre de la Commission Médicinale Provinciale du Limbourg, de la Société des Amis des Sciences, Lettres et Arts de Maastricht, de la Société d'Horticulture de Liège, de la Société des Pharmaciens d'Anvers, de la Société Royale de Botanique de Belgique, ainsi que de la Société des Pharmaciens du Duché de Limbourg.”

Of deze drie handschriften ooit gepubliceerd zijn, weet ik niet. Uit de titels leert U echter, dat J. L. Fr., behalve met botanie, zich ook bezig hield met astronomie.

Ons Genootschap rekent 't als zijn plicht Jean Lambert Franquinet te eeren als wetenschappelijk werker, vooral op natuurhistorisch gebied. Van onzen Voorzitter is 't idee uitgegaan dit te doen door 't houden van een eenvoudige tentoonstelling. Moge deze tentoonstelling een uiting zijn van dankbaarheid aan Franquinet, tevens een bewijs van krachtig leven in ons Genootschap.

De Voorzitter dankt den heer Waage voor zijn woorden. Dank zij de liefde van Dr. A. de Wever te Nuth voor de levende natuur en voor ons Genootschap, is 't mij mogelijk geweest deze tentoonstelling in te richten. Hier is een gedeelte bijeen gebracht van 't groote foto-archief en van de collectie olie- en waterverfschilderijen van Dr. de Wever, alle betrekking hebbende op onze Limburgsche planten en plantenassociaties. Jaren van toegewijden arbeid spreken uit deze werken, waarop veel is vastgelegd, dat ons dierbaar is of was. Ja wàs. Veel mooie natuurstukjes hier vastgelegd op papier of doek zijn helaas verdwenen. Het is me een groot voorrecht uit naam van 't Natuurhistorisch Genootschap in Limburg Dr. de Wever een woord van hulde en dank te brengen voor dit werk.

Mijnheer de Burgemeester, uit naam van Dr. de Wever, draag ik deze wetenschappelijke collectie, die, 't moge terzijde worden opgemerkt, schatten heeft gekost, over aan de gemeente Maastricht. Ik twijfel er niet aan of deze schenking zal door U wel worden aanvaard. Ik verzoek U tevens deze tentoonstelling te willen openen.

De Burgemeester, 't woord nemend, zegt o.m. 't volgende:

Gaarne aanvaard ik, als Hoofd der Gemeente, deze prachtige schenking. Ik hoef U niet te verzekeren, dat wij dankbaar dit kostbare geschenk accepteren uit de hand van Dr. de Wever, die zoo menigmaal Uw Museum en daarmede de Gemeente heeft verrijkt. Wij laten gaarne deze collectie in de veilige hoede van U, Rector Cremers. Van ganser harte hoop ik, dat deze tentoonstelling druk zal worden bezocht, vooral door jongeren. Zij kunnen er uit leeren liefde voor de natuur. Met de beste wenschen voor 't welslagen van deze tentoonstelling en met de hoop, dat 't U, Rector Cremers, nog lang gegeven moge zijn, Uw geliefd Museum te besturen, verklaar ik deze tentoonstelling voor geopend.

Nadat de bezoekers de tentoonstelling hadden bezichtigd, verzamelden zij zich in de bibliotheek. De Voorzitter wijdt hier waardeerende woorden aan de nagedachtenis van wijlen Pater Dettmer S.J., na een korte ongesteldheid te Valkenburg op 4 Nov. overleden.

De heer Gadiot projecteerde vervolgens een aantal fraaie lantaarnplaatjes, betrekking hebbende op den St. Pietersberg voor den bouw van de cementfabriek, op onze excursies naar de groeve „van der Zwaan” en Geulle en in 't Museum van Dr. Beckers te Beek. De heeren Gadiot en Beckers gaven bij de plaatjes uitleg. De opnamen waren van den heer Gadiot en den heer Keuller. Met belangstelling volgden de aanwezigen de fraaie beelden en een hartelijk applaus en woorden van dank waren het deel van den heer Gadiot.

De heer Sonnevile toont een Vischarend (♂) geschoten te Beek L. De heeren Beckers, Tilmans en A. de Wever overhandigen den Voorzitter elk een Wespennest (*Vespa media*), terwijl de heer Tilmans tevens een nest van *Vespa cabra* schenkt, gevonden in een hollen boom.

De heer **Kengen** schenkt aan 't Museum een levend Kameleon, eenige dagen geleden verzonden uit Kairoean bij Tunis. 't Diertje laat zijn mooien grijpstaart en zijn eigenaardige oogen rustig bekijken, evenals de tangvoeten.

De heer **v. Schaik** deelt nu 't volgende mede.

In vervolg op hetgeen door mij in de vergadering van 5 Juli jl. werd medegedeeld aangaande oude bescheiden en teekeningen in het archief van de „Section Technique du Génie” te Parijs, kan ik nog het volgende mededeelen:

De door mij aan den Minister van Oorlog aangevraagde vergunning om de betreffende stukken nader te bestudeeren en te copieeren, werd mij op 26 Juli jl. verleend, onder voorwaarde, dat alles ter plaatse moest geschieden. Voornamelijk dank zij de mij van de gemeente Maastricht verleende medewerking, was ik in de gelegenheid in October van deze vergunning gebruik te maken.

De stukken, welke ik aantrof waren vrijwel alle van militairen aard en in twee groepen verdeeld. De eene groep bevatte de zuiver militaire geschiedenis van Maastricht, van een Fransch standpunt gezien, tijdens de belegeringen van 1632, 1673, 1676, 1748 en 1794. Het waren plannen voor deze belegeringen en instructies aan verschillende le-

geraanvoerders gegeven; voorts zeer uitvoerige dagboeken gedurende de belegeringen door de Fransche bevelhebbers gemaakt, waarbij vele plattegronden en teekeningen. De tweede groep bevatte vele rapporten en teekeningen tijdens de bezetting door de militaire overheid ingediend.

Het geheel omvatte een paar honderd bescheiden en teekeningen, terwijl voorts de bibliotheek van de Section Technique du Génie een aantal boeken en atlanten bevat, waarin over Maastricht en omgeving velerlei te vinden is. Alle archiefstukken heb ik doorloopen en gecatalogiseerd; voorts heb ik van een aantal teekeningen en stukken copieën en fotografieën gemaakt. Bij dit laatste moest ik een willekeurige keuze doen. Ik heb mij beperkt tot overname van die stukken of gedeelten, welke speciaal betrekking hebben op den St. Pietersberg en de onderaardsche gangen en van een aantal stukken van typisch historische beteekenis.

Over een en ander zal ik binnenkort een uitvoerig rapport aan het Gemeentebestuur uitbrengen.

Eenige foto's en een tweetal teekeningen mogen thans een indruk geven van enkele door mij aangetroffen stukken.

Niets meer aan de orde zijnde, sloot de Voorzitter de vergadering.

Zum frommen Andenken

an den hochwürdigen

P. Heinr. Dettmer S.J.

Geb. 14. Januar 1873 zu Wöhle in Hannover,
gest. 4. November 1933 im Kloster zu Aalbeek
in Holländisch-Limburg.

Der Verstorbene trat nach seinem Abitur (Hildesheim) am 30. Sept. 1894 zu Blyenbeek ins Noviziat der Gesellschaft Jesu. Nach längeren Studien in Exaten und Valkenburg wirkte er seit 1900 als Erzieher und Lehrer in ausländischen Kollegien, zuerst in Nord-amerika, dann in Belgien. Priester seit 30. Juli 1907, konnte er nur wenige Jahre mit voller Kraft in Unterricht (Feldkirch) und Seelsorge (Waldbreitbach) tätig sein. 1915 kam er, gänzlich geschwächt und das Gehör mehr und mehr verlierend nach Aalbeek, das er nur vorübergehend (1921—25) mit dem Kloster der Schwestern vom armen Kinde Jesus zu Slagharen vertauschte. Ein eifriger Beter, fest vertrauend auf die Fürbitte der verklärten Diener Gottes, bestürmte er unaufhörlich den Himmel um Wiedergenesung und unterzog sich zu demselben Zweck harten und ungewöhnlichen Kuren, leider ohne Erfolg. Um die ihm verliehenen Talente einigermaßen fruchtbar zu machen, trieb er entomologische Studien und brachte es in seinem Spezialgebiete zu wohlverdientem wissenschaftlichen Ansehen. Eine Lungenentzündung bereitete seinem Dulderleben ein unerwartet rasches Ende. Mit voller Ergebung sah er dem Tode entgegen; denn „esse cum Christo, multo magis melius“ (Phil. 1, 23)

Aldus luidt 't „Bidprentje” van Pater Dettmer. Op den grauwen, miezerigen morgen van Dinsdag 7 November l.l. hebben we zijn stoffelijk overschot mée ter laatste rustplaats gebracht naar 't zoo vredig gelegen kerkhof van 't St. Ignatiuscollege der Paters Jezuiten in Valkenburg.

Daar rust 't nu naast en tusschen dat van zoo vele zijner collega's, die, vóór en mèt hem, dienaars waren van geloof en wetenschap en Dettmer bereids naar 'n beter leven voorgingen.

„De Mortuis nil nisi bene” — „Over de dooden niets dan goed”.....